

4. См.: Павликовский, Я. Культура и природа /Я. Павликовский // Гуманитарный экологический журнал. – 2004. – Т. 6. – Вып. 1.

ЕЎРАПЕЙСКІЯ ГАРЫЗОНТЫ МІЖКУЛЬТУРНАГА ДЫЯЛОГУ

Л.М. Уладыкоўская, г. Мінск, Беларусь

Культурныя перспектывы сёння глыбока ўплеценныя ў глабальную палітыку.

Культурная свабода выступае жыццёва важнай часткай развіцця чалавека, бо здольнасць выбраць ідэнтычнасць, не губляючы павагі іншага ці да іншага, – істотная для паўнацэннага быцця.

Культура стала эканамічна ключавым словам: музыка, кіно, відэагульні, выяўленчае мастацтва сёння з'яўляюцца часткай паспяховай эканамічнай дзейнасці.

Культура больш не з'яўляецца паняццем, выключна звязаным з нацыянальнымі тэрыторыямі ці этнічнымі групамі. Творчасці патрабуецца большая прастора для маневраў, чым можа прапанаваць нацыянальная дзяржава. Мноства вялікіх мастакоў – не прадстаўнічыя для пануючай нацыянальнай культуры, але іначай акцэптуюцца за яе межамі, у іншых сацыякультурных каардынатах.

Узровень інфармаванасці грамадства адносна культурных працэсаў у глабальным маштабе значна павысіўся. Дэбаты пра міжнацыянальныя спрэчкі, мультыкультуралізм і нацыянальную самасвядомасць выдзелілі культуры адно з цэнтральных месцаў у палітыцы.

Калі ў 1957 г. Бельгія, ФРГ, Францыя, Італія, Люксембург і Нідэрланды падпісвалі Дамову аб еўрапейскай эканамічнай супольнасці, заснаванай на пашырэнні агульнага рынку, культурнае пытанне ўжо паўставала на круглых сталах міжнароднай палітыкі (напрыклад, падчас канферэнцыі еўрапейскіх міністраў культуры, арганізаванай ЮНЕСКА ў 1972 г.), і з часам становілася ўсё больш актуальным, асабліва ў плане важнасці нацыянальна-культурнай спецыфікі і еўрапейскай ідэнтычнасці для далейшай інтэграцыі на еўрапейскім узроўні.

У 1976 і 1979 гг. Еўрапейскі парламент прыняў дзве рэзалюцыі, якія запрашалі прадставіць афіцыйныя прапановы па развіцці культуры; у 1982 г. была прынятая і ў 1983 г. падпісаная дэкларацыя міністраў культуры ЕС аб вывучэнні магчымасцей культурнага супрацоўніцтва. Еўрасаюзам быў прыняты шэраг і іншых дакументаў, у тым ліку датычных еўрапейскіх сталіц культуры (з 1985 г.). У 1987 г. у Еўрасаюзе была створана спецыяльная камісія па культурных праблемах, у 1991 г. – першая структура па фінансавай падтрымцы аўдыявізуальнай прамысловасці і г.д. Паўсталі шматлікія культурныя і абменныя праграмы (напрыклад, у 1995 г. – праграма “Erasmus” і інш.).

Асабліва актывізавалася культурнае пытанне ў пачатку новага тысячагоддзя, калі пачалі прымацца і дзейнічаць спецыяльныя культурныя праграмы, накіраваныя на заахвочванне культурнай разнастайнасці і міжкультурнага дыялогу, падтрымку культуры як каталізатара творчага патэнцыялу і стымулятара эканамічнага росту, жыццёвага элемента ў сістэме міжнародных адносін Еўрасаюза. Еўрасупольнасць усё больш цікавіцца культурнымі справамі. Згодна з Еўрабарометрам 2007 г., 89% еўрапейцаў адчувалі павышаную запатрабаванасць культуры на ўзроўні Еўрасаюза, неабходнасць інтэнсіфікацыі культурных абменаў і, адпаведна, міжкультурнага дыялогу [1], хаця сама ідэя Еўропы Айчын пакідае культурную палітыку на разгляд дзяржаў-чальцоў: культурная палітыка павінна ўлічваць гісторыю і сацыяльныя асаблівасці рэгіёну, дзе яна рэалізуецца.

У цэлым сучасная еўрапейская культурная палітыка засноўваецца на каштоўнасці паняцця і практыцы міжкультурнага дыялогу, які забяспечвае павагу да разнастайнасці і ўзаемаўзбагачэння нацыянальных культур, моў і традыцый, умацаванне еўрапейскай ідэнтычнасці, канструктыўнае і дэмакратычнае ўзаемадзеянне разнастайных сістэм каштоўнасцей (на прынцыпах адкрытасці, роўнай годнасці, камунікацыі, салідарнасці, узаемнай адказнасці), распаўсюджванне этыкі дыялогу і дыялагічнага мыслення ў цэлым, мірнае вырашэнне канфліктаў і супярэчнасцей (этнічных, лінгвістычных, культурных, рэлігійных і іншых) на лакальным і глабальным узроўнях, пашырэнне межаў і магчымасцей.

2008 г. быў абвешчаны еўрапейскім годам міжкультурнага дыялогу, што актывізавала навуковыя і публічныя дэбаты па пытанні сутнасці і перспектывы міжкультурнага дыялогу, працоўная дэфініцыя якога была сфармуляваная як працэс, што ўключае ў сябе адкрыты і пачцівы абмен або ўзаемадзеянне паміж людзьмі, групамі і арганізацыямі з розным культурным фонам або з рознымі светапоглядамі. Сярод мэтаў міжкультурнага дыялогу – развіццё і глыбейшае разуменне разнастайных перспектывы і метадаў; павелічэнне ўдзелу, а таксама свабоды і здольнасці да выбару; садзеянне роўнасці; актывізацыя творчых працэсаў у Еўропе, якая становіцца ўсё больш культурна разнастайнай.

Паняцце разнастайнасці не тое, што паняццю адрозненняў. Разнастайнасць (на чым акцэнт у асаблівую ўвагу ЮНЕСКА) звязаная пераважна з іміграцыяй, мультыкультуралізмам, рытуаламі, міфамі, народнай творчасцю, прыкладным мастацтвам. Арганізацыя ж сацыума, уключаючы яго палітычную структуру і правы чалавека, гендэрныя ролі, адукацыйную сістэму, рынак працы, ахову здароўя, складае план адрозненняў. Калі разнастайнасць адназначна ацэньваецца як станоўчая з’ява, то адрозненні ўсё часцей называюцца галоўнай прычынай

сацыяльных праблем і дэстабілізацыі, асабліва ў аспекце імігрантаў і іх нашчадкаў.

Дакладная нявызначанасць і неадназначнасць разумення міжкультурнага дыялогу, з аднаго боку, адкрывае магчымасці для ўдакладнення палітычнай стратэгіі ў сферы сацыякультурных трансфармацый, а таксама для навуковых пошукаў і аналітычных парадыгмаў; з іншага боку, яна часта прыводзіць да падмены паняццяў, калі міжкультурным дыялогам называюць міжкультурныя, транскультурныя, кроскультурныя камунікацыі, міжкультурную кампетэнтнасць, мультыкультуралізм, полікультурнасць, культурную інтэрферэнцыю і іншакультурныя ўплывы, практыку разнастайных міжнародных абменаў і кантактаў, а нават і міжнародныя адносіны ў цэлым.

Міжкультурны дыялог іманентна ўласцівы беларускай нацыі не толькі з прычыны яе гістарычных полікультурнасці, поліэтнічнасці і поліканфесійнасці, але дзякуючы дэмакратычнаму характару беларускай культурнай традыцыі, якая гістарычна прадугледжала вяршэнства права, хрысціянскую павагу да асобы і годнасці чалавека, свабоду яго творчага выяўлення. Асаблівае значэнне міжкультурнага дыялогу для Беларусі палягае на тым, што ў сітуацыі перакрывавання розных культурных уплываў ён “працуе” на дасягненне гармоніі паміж захаваннем уласнай культурнай самабытнасці і адкрытасцю гэтым іншакультурным уплывам, паміж пашыраным гістарычным гарызонтам і звужаным гістарычным бачаннем [2].

Сучасная сусветная парадыгма міжкультурнага дыялогу прадстаўлена шырокім спектрам разнастайных канцэпцый, навуковых школ і падыходаў, якія інтэнсіўна развіваюцца ў межах шматлікіх новаствораных арганізацый у многіх краінах свету (Цэнтр міжкультурнага дыялогу ў г. Анталыя (Турцыя), Цэнтр міжкультурнага дыялогу ў г. Таронта (Канада), Цэнтр міжкультурнага дыялогу Арэгонскага ўніверсітэта (ЗША), Цэнтр міжкультурнага дыялогу ў г.Вашынгтон (ЗША), Цэнтр міжкультурнага дыялогу ў Македоніі, Цэнтр кроскультурных даследаванняў у г. Веленгтон (Новая Зеландыя), Аўстралійскі фонд глабальнага дыялогу, Інстытут міру і дыялогу ў г.Вена (Аўстрыя), Таварыства дыялогу ў г.Лондан (Вялікабрытанія), Міжнародны цэнтр міжкультурнага абмену ў г.Сіена (Італія), установа “Міжкультурны дыялог” у г.Мінску (Беларусь), Нідэрландскі фонд міжкультурнага дыялогу і інш.).

Літаратура

1. Intercultural Dialogue // Euro barometer: Robert Schuman Foundation .2007. – Mode of access: www.robert-schuman.eu. – Date of access: 03.03.2013.

2. Уладыкоўская, Л. Як захаваць культурную самабытнасць?: сучасныя нарысы да некаторых аспектаў праблемы / Л.Уладыкоўская. – Мінск, 2010.

КОНВЕНЦИЯ И КОНВЕНЦИОНАЛЬНОСТЬ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ АСПЕКТЕ СОВРЕМЕННОСТИ

В.И. Ворников, г. Одесса, Украина

Актуальность обращения к данной проблеме вызвана наличием противоречий в представлениях о конвенции и конвенциональности в обществе, что связано с отсутствием концептуально - теоретических их обоснований и с тем, что получили освещение лишь частные, определенные аспекты данных феноменов. Для выявления и прояснения сущностных характеристик конвенции и конвенциональности, становится необходимым обращение к их социокультурному статусу.

В современности идеи конвенциональности как проблемы конвенциональных взаимоотношений рассматриваются прежде всего с позиций склонности индивидов к определенным формам согласованности с ведущей ролью центробежных сил самого общества как целостности. Так, в частности, в работе Л. А. Осьмук отмечается как конвенциональные взаимодействия превращаются в конвенциональные отношения и обосновывается, что конвенциональные отношения возникают в результате повторяющихся более или менее стабильных конвенциональных взаимодействий. Переход конвенциональных взаимодействий в конвенциональные отношения возможен при наличии конвенциональных действий, конвенциональных стратегий, конвенциональной территории, конвенциональных значений, конвенциональных «игр» [1].

Характерно, что и до настоящего времени отсутствует четкое представление о конвенции как о соглашении и о конвенциональности как о согласованности - на основании договора – официального юридического документа, не снимающего, при этом, определенные противоречия их функциональных свойств в обществе. Но главное, не раскрыты социокультурные аспекты данных феноменов.

Целью данного исследования является рассмотрение конвенции и конвенциональности в социокультурном аспекте современности и выявление их функциональных особенностей в обществе.

В социокультурном пространстве конвенция и конвенциональность имеют многоаспектную детерминацию. При этом, эти условия и детерминанты конвенции и конвенциональности специфичны в различных сферах общественных взаимоотношений. Конвенция и конвенциональность выступают атрибутивным свойством социальной реальности. Социокультурный их аспект обосновывается тем, что данные